

Szentendre arca

Gondolkodtak már azon, hogy milyen a város arca. Kivált ilyenkor, mikor napokon át szakad az eső, s a legbutább kutya se mártózik meg a medréből kilépő Bükkös-patakba, s a felhők mögül olykor előbukkanó Nap kegyetlenül megvilágítja a kontúrokat. Milyen ilyenkor Szentendre arca? Kedves, meggyötört, kendőzhetetlenül rút, vagy egyszerűen csak olyan amilyen? A költői kérdés lényege az, vajon olyan-e, mint amilyenek évekkkel, évtizedekkel ezelőtt megszerettük, vagy éppenséggel látni szeretnénk.

Én például képtelen vagyok visszaidézni emlékezetemben azt az időt, amikor még nem szelte ketté Szentendrét a nagy út, amelyet annak idején az Élet és Irodalomban megjelent interjújában Páska Csaba, a tanács akkori műemlékvédelmi felügyelője találóan városgyilkosságnak nevezett. Behunyt szemmel próbálom felidézni ráérős időmben az állomástól a belvárosba vezető utca egykori látványát emlékezetem képernyőjén, de hiába, és még csak azt se mondhatom, az én készülékemben van a hiba, mert hiszen rajtam kívül számosan, mások is hasonló amnéziában szenvednek.

Például milyen épület állt a Posta helyén? Csúnya volt, annyi szent, de karakteres, s ha valaki hosszú idő után jött először Szentendrére, biztos lehetett abban, hogy jó helyen jár. A sárgára meszelt kocsmaépület szomszédságában volt Hemző Ilona első régiségkereskedése, meg valamilyen manufaktúraszerű szövetkezet, ahol az Urbán Teréz, Borsody László keramikus-házaspár kezdte áldásos művészi pályafutását. Az aluljáró fölött, hétvégén nem dübörögtek egymásra licitáló gépkocsi-csodák - nem is volt aluljáró. Ott volt viszont a temető a HÉV-végállomás mellett, a mai buszpályaudvar helyén, bizonyosággal, hogy élők és holtak jól megfértek egymás mellett.

Ezt a fajta békés egymás élést a 70-es évek elején még semmi nem veszélyeztette. Elképzelés szerint ugyanis lett volna egy belső és egy külső körút. Előbbi a barokk belvárost kímélte volna meg a gépjárművektől, utóbbi minden itt élőt, mivel - mint az Európa szerte látható - elkerülte volna a várost.

Mikor a négysávos útról a végső, valójában katonapolitikai döntés megszületett, a város akkori vezetői számára nyilvánvaló volt, hogy ez csak nagy vérvesztéssel valósítható meg. A három szakaszban megvalósult beruházás felidézése sokakban ma is sebeket tép fel, hiszen családi otthonokból kényszerültek panelba, vagy a megszokott környezettől távoli fészekrakásra. Különösen a HÉV-végállomás melletti temető áttelepítése járt sok veszéllyel, minden hozzátartozót fel kellett kutatni, hogy járuljanak hozzá szüleik vagy gyermekeik átköltöztetéséhez az akkoriban létesített köztemetőbe, amelyre hamarosan ki lehet tenni a megtelt táblát.

A város Budapest felőli arca ilyenformán már nem is arc, hanem valamifajta kreatúra, amely nélkülöz minden érzelmet és esztétikumot. Jellemző módon 30 évnek kellett elteltelnie ahhoz, hogy a Dunakanyar körúton, a Római sánc utcánál lévő veszedelmes közlekedési góc végre lámpát kaphasson, miközben az út Bükkös-patak fölötti átkelőjénél történik rendre a legtöbb tragikus kimenetelű baleset. Ki emlékszik ma már arra, hogy ide felüljárót ígértek, hogy a város túlsó végéből iskolába járó gyerekek biztonságban lehessenek? Vagy ki emlékszik arra, hogy a Kovács László utca elején lévő bölcsődét védendő hang- és porvédőt helyeztek kilátásba? Igaz, a kicsinyek jó ideje már biztonságban érezhetik magukat Püspökmajorban, de a bölcsőde egykori épülete, amelynek helyén eredetileg úgynevezett gondozóház lett volna, éveken át sebhely volt a város arcán.

Megszoktuk ezt is, akár csak az eltávolíthatatlan reklámokat, az engedélytől eltérő, hivalkodó építkezéseket, az elmatyósodott Bogdányi utat, s hogy az értékeket leginkább óvni hivatott Pest megyei Múzeumok igazgatósága idegen nyelvű felirattal pénzbeváltót üzemeltetett a kereskedőházban. És bár tankok nem dübörögnek már Izbég felé a Fő téren át, mint tették azt nem is olyan régen, s a szentlászlói busznak sincs megállója a Blagovesztenszka szomszédságában, bárki, bármikor, bárhová behajthat, s a legfőbb városvédő sem neheztel ezért, ha történetesen az érdeke így kívánja.

Milyen hát a város arca? Ráncos, meggyötört, szótlan, s olykor mintha könnyek borítanak. Ami lerí róla, alig érzékelhető, vagy egyszerűen csak együtt lehet, kell élni vele. Végül is nem kapaszkodik a nagykabátunkba, ha sietős dolgunk van, hogy elpanaszolja, hol, mi fáj neki éppen. De ettől még a miénk így is, tekintet nélkül arra, hogy mindenkori urai mostohaként bánnak vele.

Mit szólnának hozzá, ha alkalomadtán, alkonyattájt, amikor elvonult az idegenáradat, és kis ideig magunk között vagyunk, ölünkbe vonnánk a fejét, és végigsimítanánk tisztára mosott kézzel szép, szomorú arcát? [Mentés](#)

Kertész Péter - 2005.